

Autoreferat

1. Imię i Nazwisko.

Marta Danecka

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej.

Stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o polityce, nadany uchwałą Rady Naukowej Instytutu Studiów Politycznych PAN z dnia 7 stycznia 2005 roku. Tytuł rozprawy doktorskiej: „System przeciwdziałania bezrobociu w Polsce. Przekształcenia w latach 1990 - 2002”.

W roku 1997 uzyskanie tytułu magistra w zakresie polityki społecznej na kierunku Politologia i Nauki Społeczne, Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego. Tytuł pracy magisterskiej: „Pomoc społeczna dla nosicieli wirusa HIV i chorych na AIDS”.

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych.

Od września 2000 roku do chwili obecnej zatrudnienie w Instytucie Studiów Politycznych Polskiej Akademii Nauk w Zakładzie Przemian Społecznych i Gospodarczych. Do roku 2005 na stanowisku asystenta, od stycznia 2005 na stanowisku adiunkta.

Od lutego 2004 roku do chwili obecnej współpraca z Biurem Badań Społecznych w Warszawie, na stanowisku eksperta w dziedzinie rynku pracy i pomocy społecznej.

Styczeń – grudzień 2009 rok: zatrudnienie w Instytucie Pracy i Spraw Socjalnych w Warszawie, Zakład Zatrudnienia i Rynku Pracy, na stanowisku adiunkta.

Od października 2013 do chwili obecnej: zatrudnienie (umowa o dzieło) w Państwowej Wyższej Szkole Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży, na stanowisku wykładowcy (kierunek: praca socjalna).

4. Wskazane osiągnięcia wynikające z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.)

Marta Danecka, *Partycypacja wykluczonych. Wyzwanie dla polityki społecznej*, Oficyna Naukowa i Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa 2014. ss. 272.

Monografia pod tytułem *Partycypacja wykluczonych. Wyzwanie dla polityki społecznej* została poświęcona problemom polityki społecznej i zmieniającym się współcześnie modelom dostępnej w jej ramach pomocy społecznej. Cel deskryptywny łączy się z celem poznawczym: pogłębienie wiedzy o możliwościach optymalizacji pomocy społecznej z punktu widzenia zasad społeczeństwa obywatelskiego. Tytułowa „partycypacja wykluczonych” wskazuje na paradygmat w pomocy społecznej oparty na aktywnym udziale i współodpowiedzialności osób dotkniętych wykluczeniem społecznym, głównie z powodu długotrwałego bezrobocia.

Inspiracją do napisania książki o przemianach w pomocy społecznej był znaczny, w moim odczuciu, deficyt publikacji o tej tematyce, które uwzględniałyby głos beneficjentów nowych rozwiązań - ich oceny, postawy, motywacje. Drugim uzasadnieniem do powstania tej pracy była konieczność wskazania luki poznawczej – moim zdaniem brakuje synergii między niezbędną opiekuńczą działalnością państwa a koniecznością stosowania modelu partycypacyjnego.

Koncepcja książki powstała w efekcie prowadzonych przeze mnie wieloletnich prac badawczych i obserwacji instytucji polityki społecznej, szczególnie interesującego mnie styku obszarów: instytucji rynku pracy i pomocy społecznej. To w tym miejscu zaszły w ostatnich dziesięcioleciach zasadnicze przekształcenia. Uznałam za konieczne odniesienie się w książce do trzech wymiarów analizy wykluczenia społecznego i metod przeciwdziałania. Są to: wymiar teoretyczny, historyczny oraz społeczno – instytucjonalny. Monografia składa się z siedmiu rozdziałów zawierających analizę tematu uwzględniającą te trzy perspektywy.

Pierwszy wymiar to ujęcie teoretyczne (rozdziały 1, 2 i 3). Publikacja zawiera analizę zagadnienia wykluczenia społecznego, koncepcje funkcji państwa i społeczeństwa obywatelskiego, z uwzględnieniem kontekstu europejskiego. W rozdziale 1 pt.: *Wykluczenie społeczne a szanse partycypacji społecznej* uwaga skupiona jest na korelacji między zjawiskiem wykluczenia społecznego a funkcjami państwa opiekuńczego. Wykorzystując

niektóre definicje i ujęcia proponuję poszerzenie kwestii wykluczenia o sposoby aktywizacji i partycypację osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej w programach reintegracyjnych. Proponuję inne spojrzenie na problem wykluczenia społecznego akcentując możliwości udziału w życiu społecznym poprzez „terapię pracą”. Staralam się wskazać najistotniejsze moim zdaniem założenia aktywnej polityki społecznej, szczególnie w kontekście modernizacji pomocy społecznej i rozwoju ekonomii społecznej, których koegzystencja na płaszczyźnie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu tworzy szanse rozwoju dwutorowego modelu partycypacyjnego.

Ze względu na członkostwo Polski w Unii Europejskiej uznałam za konieczne ukazanie szerszego kontekstu: przyjrzenie się rozwiązaniom z zakresu polityki społecznej, służące poprawie sytuacji osób w najtrudniejszej sytuacji życiowej w ramach Europejskiego Modelu Społecznego. Dlatego w rozdziale 2 pt. *Rozwój europejskiego modelu spójności* poruszam kwestie europejskiego planu rozwoju społecznego, strategii wspólnotowych oraz finansowania działań. Zwracam uwagę na dwupłaszczyznowość polityki społecznej – wspólnotowej w zakresie zasad i kierunków rozwoju Europejskiego Modelu Społecznego z uwzględnieniem polityki spójności (płaszczyzna aksjologiczna) oraz indywidualnej, krajowej – metod i narzędzi osiągnięcia postawionych celów (płaszczyzna pragmatyczna) uwidoczniła poprzez np. stosowanie różnych modeli państwa opiekuńczego i realizacji pomocy społecznej.

W rozdziale 3 pt.: *Ekonomia społeczna czyli partycypacja wykluczonych* uwagę kieruję na sektor ekonomii społecznej i taktuję ten rodzaj społecznej aktywności jako niezbędny element nowoczesnej polityki społecznej. W kontekście walki z wykluczeniem społecznym, biernością zawodową czy chronicznym bezrobociem stosowanie aktywizujących i partycypacyjnych metod łączenia wyraźnej orientacji prospołecznej i integracyjnej z aktywnością ekonomiczną ma znaczenie fundamentalne. Rozdział zawiera teoretyczne ujęcie ekonomii społecznej, jej pojmowanie, znaczenie oraz próby modelowania. Ukazuję tu miejsce ekonomii społecznej na mapie „socjalnej” Unii Europejskiej oraz podkreślam oryginalność, na tle innych krajów członkowskich, polskiego rozwiązania jakim jest zatrudnienie socjalne. Zaznaczam, że stosowanie ekonomii społecznej w pomocy społecznej ma kluczowe znaczenie jako formy partycypacji w zatrudnieniu osób wykluczonych z tzw. otwartego rynku pracy.

Druga perspektywa to ujęcie historyczne (rozdziały 4 i 5). Nasz kraj ma bardzo bogatą i ciekawą historię rozwoju polityki społecznej, ze szczególnie silnym dziedzictwem w obrębie pomocy społecznej. Sądzę, że bez tego odniesienia trudno docenić wagę zmian jakich dokonano w tym obszarze. Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej miało kluczowe

znaczenie dla wszystkich niemalże dziedzin życia także w sferze polityki społecznej i bezpieczeństwa socjalnego, dlatego to wydarzenie stało się dla mnie punktem granicznym perspektywy historycznej.

W rozdziale 4 pt. *Ewolucja wsparcia socjalnego czyli od opieki do pomocy społecznej* przedstawiam najciekawsze moim zdaniem wątki w historii rozwoju pomocy społecznej. Rozwój demokratycznego systemu opartego na samorządzie i społeczeństwie obywatelskim okresu międzywojennego został przerwany wraz z wybuchem II wojny światowej i później zablokowany w czasach PRL. Opieka społeczna miała głównie charakter ratowniczy i akcyjny, bardziej medyczny niż społeczny. Jej klienci byli skazani na wykluczenie społeczne gdyż nie funkcjonowały formy aktywizujące. Koniec socjalistycznego *welfare state* oznaczał gruntowną przebudowę systemu pomocy społecznej. „Odpaństwowienie” działalności społecznej miało obudzić przedwojennego ducha inicjatyw społecznych i charytatywnych. W okresie transformacji ustrojowej systemowe przekształcenia i decentralizacja bezpośrednio wpłynęły na porządek prawny i instytucjonalny pomocy społecznej. Stały przed nią nowe ważne zadania wraz z pojawieniem się problemów rynku pracy i pauperyzacją części społeczeństwa. Pojawiła się nowa grupa klientów, dla których nie było odpowiedniego wsparcia. Zahamowanie dziedziczenia ubóstwa, chronicznego bezrobocia i uzależnienia od pomocy społecznej stało się jednym z trudniejszych wyzwań dla polityki społecznej.

W rozdziale 5 pt.: *Europeizacja polskiej polityki społecznej – od pomocy do partycypacji* koncentruję się na nowym paradygmacie obowiązującym w konsekwencji przemian geopolitycznych. Po okresie transformacji, w którym dominowała pasywna pomoc społeczna, wraz z integracją europejską przyszedł czas na zmianę metod i priorytetów. I choć w Unii Europejskiej nie istnieje jedna wspólnotowa polityka społeczna rozumiana jako celowa działalność poszczególnych państw, istnieją wspólne priorytety i wartości, propozycje metod i instrumentów, których zastosowanie nadaje poszczególnym narodowym politykom społecznym wymiar „europejski”.

Monolityczny system pomocy społecznej uległ (i ciągle ulega) stopniowemu przekształcaniu w wielosektorowy system integracji i aktywizacji społeczno – zawodowej osób wykluczonych społecznie. Nowe ustawodawstwo dla realizacji aktywnej polityki społecznej, dało szansę stworzenia tzw. trzeciego filaru w pomocy społecznej zbudowanego z podmiotów ekonomii społecznej, zatrudnienia socjalnego i spółdzielczości socjalnej. W rozdziale poruszam także inny ważny wątek – nowe źródła finansowania bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym w ramach funduszy europejskich.

Trzecia perspektywa nazwana przeze mnie instytucjonalno –społeczną (rozdziały 6 i 7) ukazana jest na podstawie wyników analiz danych zastanych oraz badań terenowych. W rozdziale 6 pt. *Aktywne formy walki z wykluczeniem społecznym* prezentuję diagnozę współczesnych trendów w pomocy społecznej i – na jej tle - rodzącą się ekonomię społeczną, której zadaniem jest, między innymi, tworzenie reintegracyjnego filaru pomocy społecznej oraz zapewnienia szans powrotu na otwarty rynek pracy. Wykorzystanie tej idei do walki z wykluczeniem społecznym wpisuje się w paradygmat aktywizacji społeczno – zawodowej tworząc model partycypacyjny. Jednak nie jest wolny od błędów, które staram się wskazać. Efektywność i skuteczność tych rozwiązań jest problematyczna dlatego ukazuję jej specyficzny charakter i konieczność stosowania wielowątkowej interpretacji. Podkreślam, że dużym uchybieniem systemowym jest brak metodologii diagnozowania efektów i prognozowania działania. Filar reintegracji społeczno-zawodowej w pomocy społecznej nie ma jeszcze cech systemowych: nie jest dostatecznie silnie umocowany organizacyjnie, nie występuje powszechnie, a braki w aktualnych danych tworzą istotną lukę poznawczą.

Rozdział 7 rozdział pt.: *Rola zatrudnienia socjalnego w przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu*, zawiera wyniki badań (z zastosowaniem różnorodnej metodologii) przeprowadzonych przeze mnie w 2011 roku w instytucjach pomocy społecznej i podmiotach ekonomii społecznej. Biorąc pod uwagę kluczową zmianę akcentu w pomocy społecznej z zabezpieczenia socjalnego na partycypację społeczną, logiczną konsekwencją i koniecznym krokiem wydało mi się uzyskanie opinii osób, dla których te nowe formy w polskiej pomocy społecznej zostały wykreowane oraz tych, którzy zostali zaangażowani w realizację nowego paradygmatu. Z tego powodu respondentami byli urzędnicy, pracownicy socjalni oraz klienci pomocy społecznej, którzy uczestniczą w zatrudnieniu socjalnym oraz założyciele spółdzielni socjalnych. W modelu motywacji skonstruowanym przeze mnie na potrzeby tego badania oraz dzięki zastosowaniu analizy czynnikowej, ukazuję postawy po to aby uwypuklić przesłanki partycypacji społecznej. W wyniku redefinicji zmiennych uzyskałam między innymi typy motywacyjne z uwzględnieniem cech wiodących oraz zróżnicowanie postaw (biernej i aktywnych), które silnie oddziałują na preferencje dotyczące form zatrudnienia.

Wyniki badania skłoniły mnie do refleksji nad zasadnością rozwoju aktywizującego filaru pomocy społecznej i propozycji przekształcenia pewnych zagadnień związanych z przeciwdziałaniem wykluczeniu społecznemu. Poniżej przedstawiam kilka najistotniejszych wniosków.

Nie ulega wątpliwości, że ekonomia społeczna jest niezbędnym elementem rozwoju nowoczesnej polityki społecznej w ramach europejskiego modelu społecznego. Powstawanie

podmiotów ekonomii społecznej i ich udział w realizacji zadań z zakresu polityki społecznej stanowi znaczny wkład w rozwój społeczeństwa obywatelskiego. Wyniki badania wskazują, że sektor ten powinna być trwałym elementem systemu pomocy społecznej, obligatoryjnie tworzonych podmiotów w każdej gminie jako samorządowa jednostka budżetowa lub partnerstwo z udziałem organizacji pozarządowej.

Bez rozwoju zatrudnienia wspieranego, socjalnego osoby długotrwale bezrobotne i podopieczni pomocy społecznej nie mają najmniejszej szansy udziału w rynku pracy. Zepchnięci do pomocy społecznej skazani są na trwałe wykluczenie stanowiące zagrożenie uzależnieniem od świadczeń socjalnych dla kolejnych pokoleń. Oczywiście jest, że tradycyjna pomoc społeczna musi obejmować swym działaniem osoby trwale niezdolne do pracy, ale sytuacja długotrwałego bezrobocia nie może być traktowana na równi z trwałą blokadą dostępu do rynku pracy (np. znaczna niepełnosprawność). A w wielu przypadkach tak jest diagnozowana.

Wprawdzie wpływ form aktywizujących na zmniejszenie wykluczenia społecznego w środowiskach lokalnych jest póki co niewielki, ale widoczne są efekty reintegracji społecznej - jakość życia, czerpanie pozytywnych wzorców i zadowolenie z oferowanego wsparcia jest wśród klientów pomocy społecznej powszechne. Ich motywacje do działania i oceny dotyczące aktywizacji oraz łączenia świadczeń socjalnych z wykonywaniem pracy wskazują, że istnieje poparcie dla tej metody.

Na podstawie badań udało się zbudować typologię motywacji i wskazać pięć grup podstawowych, w których najbardziej uwidocznił się motyw aktywizacji społecznej, a w mniejszym stopniu - zawodowej. Uwypuklił się brak zróżnicowania struktury motywacji po uwzględnieniu przyczyn wykluczenia. Ponadto - wykluczenie społeczne powoduje rozmywanie się różnic między osobami o odmiennych kompetencjach zawodowych, poziomie wykształcenia i doświadczeniu zawodowym.

Z badań wynika, że podstawowa blokada partycypacji ma charakter psychologiczny. Dlatego fundamentalne znaczenie w procesie reintegracyjnym powinno mieć dążenie do uzyskania większego poczucia pewności siebie i wzrost umiejętności poruszania się na otwartym rynku pracy. Dało się bowiem zauważyć powszechną wśród klientów pomocy społecznej obawę przed usamodzielnieniem i preferowanie wspieranych form zatrudnienia. Krytyczna samoocena osób wykluczonych podsycana jest przez funkcjonujący silny negatywny stereotyp klientów pomocy społecznej. Blokują on wejście na otwarty rynek pracy wszystkim tym, którzy pragną wydostać się z kręgów tzw. marginesu społecznego. W związku z tym konieczne wydaje się zwrócenie uwagi na popularyzację projektów

edukacyjnych kierowanych do środowisk lokalnych propagujących efekty pracy wykonywanej przez osoby wychodzące z wykluczenia. Zdobyte w ten sposób zaufanie społeczne wiązałoby się z perspektywą powodzenia przedsięwzięć ekonomicznych. To z kolei, jest niezbędne do trwałego usamodzielnienia na rynku pracy osób z kręgów wykluczenia.

Wyzwaniem dla polityki społecznej jest jej efektywność. W obszarze aktywizacji zawodowej osób wykluczonych społecznie błędem jest ocena skutków aktywnych form walki z wykluczeniem społecznym na podstawie wskaźników ilościowych. Efekty zatrudnienia socjalnego są jakościowe, wielowymiarowe i trudne do jednoznacznego ocenienia. Praca nad zmianą postaw życiowych i hierarchii potrzeb wymaga działań długotrwałych dlatego cały proces reintegracyjny nie powinien być ograniczany w czasie lecz uzależniony od indywidualnych postępów. Uelastycznienie zasad jest rekomendacją zmiany przepisów ponieważ w obecnym kształcie tworzy się pewna pułapka niezrozumienia potrzeb i nieefektywnego działania.

Propozycja aktywizujących form w pomocy społecznej poprzez działalność gospodarczą w ramach ekonomii społecznej jest również źródłem podziału. Uczestnictwo w „terapii poprzez pracę” może spowodować w środowisku lokalnym stygmatyzację osób biednych i biernych zarazem. Ten podział może mieć jednak walor pozytywny. Napiętnowanie postaw roszczeniowych, których korzenie mogą sięgać daleko w przeszłość, następuje zarówno przez społeczność lokalną ale i samych aktywnych uczestników, którzy z własnego punktu widzenia surowej ocenie bierność i nadużywanie pomocy instytucji wspierających.

Podsumowując, przedstawiona monografia „Partycypacja wykluczonych. Wyzwanie dla polityki społecznej” wpisuje się w nurt dyskusji na temat roli państwa i innych podmiotów, charakteru realizowanej polityki społecznej, jej priorytetów i efektywności. Książka dotyczy jednej z najważniejszych, a zarazem jednej z najtrudniejszych do rozwiązania kwestii społecznych - zmniejszania zasięgu wykluczenia społecznego i przeciwdziałania powielania tego zjawiska. Służyć ma temu partycypacyjny model działania, oparty na integracji, aktywizacji oraz współpracy podmiotów instytucjonalnych i osób pogrążonych w wykluczeniu, uwrażliwieniu środowisk lokalnych na kwestię włączenia w rynek pracy osoby długotrwale bezrobotne. Wskazuję, że wiąże się to z rozwojem ekonomii społecznej. Jako forma aktywności gospodarczej organizacji pozarządowych i instytucji samorządowych, daje taką możliwość na gruncie pomocy społecznej. Modernizacja w duchu partycypacyjnym stanowi poważne wyzwanie dla polityki społecznej. Za pomocą trzech

opisanych wyżej perspektyw, wskazuję dowody na konieczność podjęcia tego trudu ale i bariery oraz możliwe skutki niepożądane.

Monografia przynosi odpowiedź na pytanie dotyczące efektywności i zasadność implementacji aktywnych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu na gruncie pomocy społecznej. Podkreślam w niej, że niezbędna jest dywersyfikacja form wsparcia ponieważ zjawisko to jest wielowymiarowe. Jednocześnie wskazuję, że podejście redystrybucyjne nie powinno wykluczać partycypacyjnego i odwrotnie.

Przedstawione osiągnięcie naukowe ma także walor użytkowy. Wskazuję na wiele możliwych do zastosowania innowacji w regulacjach prawnych, począwszy od konieczności przekształcenia ładu instytucjonalnego podmiotów powołanych do przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym. Jednocześnie wskazuję, że realizacja modelu partycypacji na gruncie pomocy społecznej nie pozostaje w sprzeczności z opiekuńczą funkcją państwa, a wręcz przeciwnie. Państwo przekazując kompetencje samorządom lokalnym i organizacjom społecznym dowodzi podmiotowego ich traktowania i daje szansę rozwoju nowoczesnego społeczeństwa obywatelskiego.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych.

Monografia pod tytułem *Partycypacja wykluczonych. Wyzwanie dla polityki społecznej* nie jest jedynym, choć najważniejszym w moim dorobku, osiągnięciem naukowym, które poświęciłam problemom społecznym i poszukiwaniu skutecznych rozwiązań polityki społecznej w zakresie ograniczania wykluczenia społecznego, bezrobocia i ubóstwa¹. Badania na te tematy, choć nie tak szerokie, prowadziłam już jako członek zespołu naukowego prof. dr hab. Marii Jarosz w Instytucie Studiów Politycznych PAN w trakcie realizacji projektów badawczych i grantów KBN: *Obszary wykluczenia w III Rzeczypospolitej. Przyczyny. Przejawy. Przeciwdziałanie* w latach 2005 – 2008, *Syndrom wielkiej zmiany i jego socjologiczne implikacje* w latach 2003 – 2005, *Prywatyzacja w Polsce 1990 – 2002. Sukcesy, konflikty, dysfunkcje* w latach 2000 – 2003.

W efekcie tych projektów powstały wspólne publikacje. Artykuły mojego autorstwa dotyczyły wielu aspektów szeroko rozumianej polityki społecznej i kwestii społecznych:

¹ Na marginesie wspomnę, że po raz pierwszy kwestią ubóstwa, bezrobocia oraz wykluczenia społecznego zajęłam się w trakcie stypendium naukowego w Meksyku, które odbyłam w latach 1997 – 1998. Efektem prac badawczych były dwie publikacje: *Społeczne problemy Meksyku*, w: *Polityka Społeczna* Nr 11-12, 1998, s. 26 – 28 oraz *Aspiracje młodego pokolenia w Meksyku. Z badań terenowych w Toluca (Meksyk)*, w: E. Puchnarewicz (red.), *Kobieta i rodzina w Krajach Rozwijających Się*, IKR UW, Warszawa-Białystok., 1999, s. 89 – 97.

- kontekst międzynarodowych, głównie europejskich, regulacji prawnych, w: *Polityka społeczna w aspekcie międzynarodowym*, w: M. Jarosz (red.), *Polska europejska czy narodowa?* Instytut Studiów Politycznych PAN i Oficyna Naukowa, Warszawa 2014, s. 169 – 200;
- patologie instytucjonalne w obszarze pomocy społecznej, w: *Uboczne skutki pomocy społecznej*, w: M. Jarosz (red.), *Instytucje: konflikty i dysfunkcje*, Oficyna Naukowa, 2012; s. 232 – 258;
- kontekst integracji europejskiej, w napisanych wspólnie z Adamem Kęską artykułach: *Zróżnicowanie dochodowe i bezrobocie* w: M. Jarosz (red.), *Polacy we wspólnej Europie*, ISP PAN, Warszawa 2011; s. 77 – 94; *Migracje a rynek pracy*, w: M. Jarosz (red.), *Polacy równi i równiejsi*, ISP PAN, Warszawa 2010; s. 169 – 200.
- społeczne koszty transformacji ustrojowej, w: *Urodzy i bezrobotni*, w: M. Jarosz (red.), *Wykluczeni. Wymiar społeczny, materialny i etniczny*, ISP PAN, Warszawa 2008; s. 107 – 136; *O biedzie i bezrobociu*, w: M. Jarosz (red.), *Transformacja. Elity. Społeczeństwo*, ISP PAN, Warszawa 2007, s. 119 – 150; napisany wspólnie z prof. dr hab. Mieczysławem Kabajem rozdział: *Bezrobocie i pomoc społeczna*, w: M. Jarosz (red.), *Wygrani i przegrani polskiej transformacji*, Oficyna Naukowa i ISP PAN, Warszawa 2005, s. 114 – 140; *Przedsiębiorstwa wobec rynku pracy*, w: M. Jarosz (red.), *Pułapki prywatyzacji*, ISP PAN, Warszawa 2003; s. 199 – 220.

Problemy rynku pracy były też tematem publikacji, które ukazały się w wyniku mojego udziału w innych projektach badawczych. Kluczowe znaczenie dla sytuacji na polskim rynku pracy miała integracja z Unią Europejską dlatego w swoich pracach poświęciłam temu tematowi dużo miejsca. Ukazał się artykuł: *Wpływ integracji europejskiej na polski rynek pracy – wybrane zagadnienia*, w: M. Klimowicz, P. Grabowiec (red.), *Człowiek we współczesnej gospodarce globalnej*, Wyższa Szkoła Zarządzania i Finansów, Wrocław 2011 s. 163 – 178. Kwestię migracji zarobkowej i jej wpływu na rynek pracy analizowałam także w trakcie dwóch pobytów w Hiszpanii w ramach tematu badawczego ISP PAN: *Emigracja zarobkowa – wykluczenie czy awans społeczny na przykładzie boomu migracyjnego w Hiszpanii*. Wspólnie z Mikołajem Stankiem opublikowaliśmy artykuł w Biuletynie Migracyjnym pt.: *Polacy na hiszpańskim rynku pracy*, Biuletyn Migracyjny OBM Nr 22, 2009. Natomiast artykuł napisany wspólnie z Emilią Jaroszewską z Instytutu Polityki Społecznej UW, pt.: *Imigranci z Afryki w Polsce. Przyczynek do analizy czynników*

blokujących ich napływ i integrację Kultura i Społeczeństwo, Tom LVII nr 3, 2013, był efektem naszych badań nad skutkami imigracji do Polski z krajów afrykańskich.

Efektom udziału w projekcie badawczym pt.: *Ocena zbieżności rozwoju społeczno-gospodarczego Polski z Unią Europejską*, realizowanym przez Fundację Naukową CASE dla Ministerstwa Rozwoju Regionalnego była publikacja mojego artykułu: *Sytuacja na rynku pracy*, w: M. Jakubiak (red.) *Ocena zbieżności rozwoju społeczno-gospodarczego Polski z Unią Europejską*, Raport CASE 2007; s. 160 – 170.

W roku 2005 została opublikowana książka mojego autorstwa w całości poświęcona bezrobociu i przekształceniom systemu przeciwdziałania temu zjawisku pt.: *Bezrobocie i instytucje rynku pracy*, ISP PAN, Warszawa 2005, ss. 212. Rok wcześniej ukazał się artykuł: *Przeciwdziałanie bezrobociu*, w: *Tworzenie nowych miejsc pracy*, w Raporcie Nr 47, Rady Strategii Społeczno – Gospodarczej przy Radzie Ministrów (s. 176 – 183).

Wśród moich zainteresowań w obrębie polityki społecznej ważne miejsce zajmuje ekonomia społeczna, a przede wszystkim jej znaczenie dla zmniejszania obszarów biedy poprzez aktywizację na rynku pracy oraz reintegrację społeczną. W latach 2011 - 2013 uczestniczyłam w projekcie *Zintegrowany system wsparcia ekonomii społecznej* w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki EFS. W latach 2010 – 2011 kierowałam w Instytucie Studiów Politycznych PAN projektem badawczym pt.: *Aktywne formy walki z wykluczeniem społecznym*.

Zagadnieniom ekonomii społecznej poświęciłam następujące artykuły: *Zatrudnienie socjalne czy pomoc społeczna? Aktywizacja społeczno – zawodowa w opinii jej odbiorców*, *Ekonomia Społeczna* nr 8, Kraków 2013, s. 53 – 66; *Dylematy zatrudnienia socjalnego*, *Polityka Społeczna*, IPiSS, nr 5 – 6, 2012, s. 19 – 23; *Terapia pracą czyli wybrane zagadnienia nowej ekonomii społecznej*, *Kultura i Społeczeństwo* Nr 3 lipiec – wrzesień, ISP PAN 2010, s. 89 – 104; *Centra integracji społecznej* (współautor Sławomir Nałęcz), w: S. Nałęcz (red.), *Gospodarka społeczna w Polsce*, ISP PAN, Warszawa 2008, s. 171 – 197. Byłam także współautorem raportu z badań na temat efektywności reintegracji społecznej i zawodowej: Ewa Leś (red.), *Monitoring ustawy z dnia 13 czerwca 2004 r. o zatrudnieniu socjalnym. Badanie efektów reintegracji społecznej i zawodowej*, Raport z badania, Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa 2007, ss. 126.

Inną ważną kwestią społeczną, która stanowi pole moich badań w ramach polityki społecznej jest problem bierności zawodowej, szczególnie w kontekście sytuacji demograficznej w Unii Europejskiej. Dotychczas na ten temat opublikowałam następujące artykuły: *Jenseits des Arbeitsmarktes oder Beruflich inactive Polen (Poza rynkiem pracy czyli*

o zawodowo biernych Polakach), Jahrbuch Polen 2013, Herrassowitz Verlag, Wiesbaden 2013; s. 79 – 88 w ramach współpracy z Deutsches Polen – Institut w Darmstadt oraz rozdział: *Przyszłość emerytów i emerytur: niepewność i konflikty*, w: M. Jarosz (red.), *Polskie bieguny. Społeczeństwo w czasach kryzysu*, ISP PAN i Oficyna Naukowa, 2013; s. 178 – 201.

Zdobytą wiedzę i doświadczenie wykorzystuję do pracy eksperckiej, np. dla Instytutu Obywatelskiego artykuł: *Bezrobotni – niewykorzystane zasoby rynku pracy wobec problemów demograficznych*, w: M. Kielkowska (red.), *Rynek pracy wobec zmian demograficznych*, Zeszyty Demograficzne Nr 1. Wspólnie z Agnieszką Smoder z Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych opracowałyśmy w roku 2009 dwa raporty w ramach projektu Mazowieckie Obserwatorium Rynku Pracy na zlecenie Wojewódzkiego Urzędu Pracy: *Analiza badań gromadzonych przez instytucje administracji centralnej dotyczących ogólnopolskiego rynku pracy oraz Analiza badań gromadzonych przez instytucje administracji centralnej dotyczących mazowieckiego rynku pracy*.

W ramach wykonywania prac eksperckich byłam także współautorką czterech raportów częściowych powstałych w efekcie badania zrealizowanego na zlecenie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego w 2011 roku dotyczącego wskaźnika gender index w instytucjach wdrażających Program Operacyjny Kapitał Ludzki (Marcin Budzewski, Marta Danecka, Aleksandra Duda, Maciej Gruza, Anna Jawor-Joniewicz, Agnieszka Makulec, Łukasz Sienkiewicz: *Badanie wskaźnika Gender Index w instytucjach zaangażowanych we wdrażanie Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Raport sporządzony dla instytucji: Urząd Marszałkowski Śląski*, ss. 34.; *Badanie wskaźnika Gender Index w instytucjach zaangażowanych we wdrażanie Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Raport sporządzony dla instytucji: Urząd Marszałkowski Warmińsko-Mazurski*, ss. 35.; *Badanie wskaźnika Gender Index w instytucjach zaangażowanych we wdrażanie Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Raport sporządzony dla instytucji: Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu*, ss. 35; *Badanie wskaźnika Gender Index w instytucjach zaangażowanych we wdrażanie Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Raport sporządzony dla instytucji: Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie*, ss. 34).

W roku 2006 uczestniczyłam w recenzowaniu projektów wdrożeniowych w ramach Krajowej Sieci Tematycznej Programu Inicjatywy Wspólnotowej EQUAL. Od roku 2004 jestem konsultantem merytorycznym i metodologicznym projektów badawczych polskich i międzynarodowych w Biurze Badań Społecznych dotyczących badań w zakresie polityki społecznej, jej instytucji i odbiorców.

Brałam także udział w programach europejskich (np. Program Operacyjny Kapitał Ludzki EFS, VI Program Ramowy Unii Europejskiej), byłam zaangażowana w Sieć Naukową Instytutu Studiów Politycznych PAN i Instytutu Filozofii i Socjologii PAN. Uczestniczyłam we współpracy Polskiej Akademii Nauk z Consejo Superior de Investigaciones Cientificas w Madrycie.

Od grudnia 2013 pełnię funkcję promotora pomocniczego doktoranta Adama Kęski w Instytucie Studiów Politycznych PAN. Jestem zaangażowana także w pracę dydaktyczną w Państwowej Wyższej Szkole Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży na kierunku praca socjalna. Prowadzę wykłady: Współczesne społeczeństwo polskie, Zróżnicowanie i nierówności społeczne, Struktury i procesy społeczne.

Od roku 2014 pełnię funkcję redaktora merytorycznego w dziedzinie politologii w zespole międzynarodowej platformy komunikacji i informacji naukowej www.pol-int.org. Jestem członkiem The Sociology of Emotion – International Research Group oraz figuruję w bazie ekspertów Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (dziedzina: nauki społeczne).

